

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.65/83.56
2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT มีค่าเท่ากับ 0.5900 หรือคิดเป็นร้อยละ 59.00

3. นักเรียนที่เรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT มีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.65/83.56 หมายความว่า คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินพฤติกรรมการทำกิจกรรมกลุ่ม ผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่ม และผลงานการเขียนเท่ากับร้อยละ 85.65 และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียน เท่ากับร้อยละ 83.56 แสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องโดยอาศัยหลักการและพื้นฐานด้านจิตวิทยา แล้วดำเนินการสร้างอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม คือ ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เนื้อหาวิชา การวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ตลอดจนศึกษาแนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT และการสร้างแบบฝึก ทักษะที่ดี นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญประเมิน ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อย เพื่อหาความเหมาะสมของกิจกรรม เวลา สื่อและแหล่งเรียนรู้ แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณัฏา บุญเสนาะ (2551 : 77-78) ที่ได้ศึกษา

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.72/85.06 ทิพวรรณ พันธุ์เลิศ (2553 : 78–79) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) พบว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.93/81.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ สมควร นาไชย (2553 : 112–113) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ LT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ LT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.87/85.09 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5900 หรือคิดเป็นร้อยละ 59.00 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ทำให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการเขียนที่มีจินตนาการของตนเอง ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน ผ่านกระบวนการคิด และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสนใจ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการของ บรูเนอร์ (Bruner) ที่เชื่อว่า มนุษย์เลือกที่จะรับสิ่งที่ตนสนใจและกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง และทฤษฎีเซวัวร์ปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget) ที่เชื่อว่าคนทุกคนมีพัฒนาการไปตามลำดับขั้นคอนจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคม (ทิตนา แวมมณี. 2548 : 66–98) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ รุจิรัตน์ สระหอม (2548 : 84–86) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยด้วยแบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ภาษาไทยด้วยแบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.7430 อรสา จันทร์สว่าง (2550 : 81–106) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สังข์ทอง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค Learning Together (LT) พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.6923 ปันนุตา บุญเสนาะ (2551 : 77-78) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.5303 และสอดคล้องกับ สมควร นาไชย (2553 : 112-113) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ LT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7834

3. นักเรียนที่เรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT มีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก นักเรียนได้เรียนรู้ได้เรียนเป็นกลุ่ม ได้ช่วยเหลือกันและกัน กล้าแสดงออก มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีอิสระในการสร้างผลงานความคิดผ่านงานเขียน มีความสุข ฟังพอใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จนเกิดการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ การสร้างความรู้ การปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมทางกาย การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2549 : 204) ซึ่งสอดคล้องกับเบญจมาศ คุ่มทรัพย์ (2550 : 73) ที่ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า ต้องการให้นักเรียนคิดได้อย่างหลากหลายและถ่ายทอดความคิดออกมาด้วยการเขียน กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มจากการสร้างคำ ฝึกให้นักเรียนเขียนเป็นคำจนคล่องแคล่วแล้ว กิจกรรมต่อไปจึงฝึกให้นักเรียนเขียนเป็นประโยคง่าย ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจดี สามารถใช้คำเขียนเป็นประโยคได้อย่างหลากหลาย จากนั้นครูจึงจัดกิจกรรมการเขียนข้อความบรรยายภาพโดยกำหนดภาพง่าย ๆ ให้เป็นที่สนใจของนักเรียน ให้ดูภาพแล้วตั้งชื่อเรื่อง แล้วฝึกเขียนภาพต่อเนื่องให้เป็นเรื่องราว กิจกรรมดังกล่าวเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความคิดที่แปลกใหม่อันเป็นบ่อเกิดของความคิดสร้างสรรค์ ครูเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ทำให้นักเรียนมีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน จึงส่งผลให้มีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันนุตา บุญเสนาะ (2551 : 77-78) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทิพวรรณ พันธุ์เลิศ (2553 : 78-79) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together)

พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ LT (Learning Together) โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ LT (Learning Together) โดยใช้แบบฝึกทักษะ เป็นการจัดประสบการณ์ให้เกิดขึ้นโดยตรงกับตัวนักเรียน นักเรียนได้ทำงานกลุ่มระหว่างนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน ได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการช่วยเหลือกันในการเรียน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียน และสนุกกับการเรียน ส่งผลให้เกิดพึงพอใจในการเรียน ดังที่ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 234) กล่าวว่า การพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด ทำให้นักเรียนมีความสำเร็จตรงกับความถนัดและความสามารถของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนา พึ่งตน (2553 : 76-77) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แผนผังความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อรสา จันทร์สว่าง (2550 : 81-106) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สังข์ทอง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค Learning Together (LT) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค Learning Together (LT) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together), ครูผู้สอนจะต้องอธิบายกระบวนการและขั้นตอนในการเรียนรู้ และบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นวิธีสอนที่นักเรียนยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้มาก่อน

1.2 การแบ่งกลุ่มแบบคละความสามารถ ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ข้อมูลผลการเรียนรู้ในอดีตของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ในการจัดกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีทั้งนักเรียนที่เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันให้มากที่สุด ในระหว่างการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องคอยกำกับ ติดตาม กระตุ้น ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนขณะทำงานเป็นกลุ่ม และขณะทำงานรายบุคคล

1.3 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเขียนบันทึกเป็นประเภทงานเขียนที่นักเรียนได้รับคะแนนจากการประเมินน้อยกว่าการเขียนประเภทอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเขียนบันทึกต้องใช้สำนวนภาษาที่เป็นทางการ มากกว่าการเขียนประเภทอื่น ๆ ครูผู้สอนจึงควรจัดหาสื่อการเรียนรู้ ตัวอย่างให้มากขึ้น หรือเพิ่มเวลาในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหานี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในเนื้อหาอื่นที่ลักษณะเนื้อหายากต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน หรือใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นกับนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น โดยอาจใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบอื่นนอกเหนือจากแบบเทคนิค LT เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอน โดยใช้กลุ่มร่วมมือเทคนิค LT กับวิธีสอนโดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หรือระดับความพึงพอใจที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2.3 ควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อประสม มีภาพประกอบคำบรรยาย หรือรูปภาพ หุ่นจำลอง ตัวการ์ตูนที่เคลื่อนไหวได้ จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น